

Hälsinglands museum Verksamhetsberättelse 2023

Säkerhetsläget i Europa och globalt har blivit en av vår tids viktigaste frågor, samhället har börjat ställa om och stärker sin beredskap. Frågan är inte enbart militär, den handlar inte bara om det krig som pågår i Sveriges närhet eller om andra krig och oroshärddar i världen. Hotet från de accelererande klimatförändringarna måste diskuteras parallellt i samhällsplaneringen eftersom det påverkar all samhällelig verksamhet. Museet har uppmärksammat klimathotet i sin verksamhet, samtidigt har vi saknat tillräckliga resurser för att kunna utveckla och lyfta frågan vidare och tillsammans med andra kulturinstitutioner. Under 2023 har museet undersökt hur museibygnaden kan göras mer klimatsmart och vissa åtgärder har redan vidtagits. Museet har också förberett pedagogik gentemot skapande skola med fokus på hållbarhet och återbruk och deltagit i samtal med SLU, Konstnärsnämnden m.fl. om konstens värde i klimatarbetet.

Under året har även de demokratiska frågorna stått på dagordningen. Demokratiska rättigheter har hamnat i fokus, yttrandefriheten har debatterats livligt i samband med koranbränningarna. Museet har arbetat aktivt med frågan i samband med utställningen "Yttrandefrihetens gränser", främst genom pedagogiska samtal och workshops med unga.

Det omfattande internationella samarbetet kring den estniska medeltidskonstnären Michel Sittow där museet har haft en aktiv roll har visat värdet av nätverk mellan forskning, kyrka och samhällsinstitutioner. Kunskapsbygget har varit betydande och omfattat undersökningar, seminarier, föreläsningar, artiklar och bokutgivning. Hälsinglands museum har haft olika roller i projektet, medverkat i det kurativa arbetet för utställningar, arrangerat föreläsningar och agerat kurir i utbytesverksamheten. Museet har under 2023 avsatt betydande personella resurser i arbetet. Ett samarbete som visat kulturarvets betydelse, även för återuppbyggnaden av en stats nationella identitet.

I Tallinn besöktes utställningen om Michel Sittow av fler än 50 000 besökare under perioden maj-november 2023. Projektet "Michel Sittow" fick Estniska museernas pris för bästa vetenskapliga projekt 2023. I Estland hade utställningen ett konsthistoriskt fokus och visade Tallinn som ett medeltida konst- och kulturcentrum runt Östersjön. Utställningen på Hälsinglands museum har i pedagogiken fokuserat på motivet "Den heliga släkten" och människans ständiga behov av tillhörighet. I samtal med unga står frågor om familj, tillit och tillhörighet mellan mig och andra i centrum. Under våren 2024 kommer detta tema att utgöra en viktig del av den pedagogiska verksamheten.

Under många år har museet arbetat med den romska minoritetsgruppen och under 2023 har minoritetsarbetet även inkluderat de judiska och samiska minoriteterna. Den samiska närvaron i landskapet har en lång historia, skogssamerna tvingades i tidigt 1700-tal bort och systemet med sockenlappar etablerades, en av initiativtagarna var den bekante prosten Olof Broman i Hudiksvall. De sysslade med olika verksamheter som hantverk, jakt och hästslakt. Museet har fortsatt sina studier och kritiska läsningar/undersökningar i samlingar och arkiv efter sockensamisk närvaro. Den judiska närvaron har studerats i gårdfarihandel och städernas handel. Gällande den romska minoriteten har museet speciellt arbetat med gruppen resande och organisationen Frantzwagner Sällskapet i uppbyggnaden av en bilddatabas med resandebilder. Museet har också arbetat tillsammans med Judiska museet och med föreläsningar kring judiska spår i Gästrikland och Hälsingland.

Den nya kunskap vi ackumulerat i minoritetsarbetet ledde också till att vi kunde formulera en treårig ansökan till Allmänna arvsfonden och även beviljas medel. Projektet har arbetsnamnet "Nya berättelser om Världsarvet" och där ska unga medverka i kulturarvsarbetet genom att söka berättelser och föremål för att vidga den historiska berättelsen om Världsarvet Hälsingegårdar.

Under 2023 avslutades projektet "TextilHälsingland" som pågått i tre år. Projektet lyfte några av landskapets hembygdsföreningar och deras textila samlingar som en kunskaps- och inspirationskälla för ny design och produktion, men syftade också till fortsatt vård och bevarande av föreningarnas samlingar. Det avslutades med utställningen "Sprunget ur ursprunget" där fyra formgivare visade nya produkter, inspirerade av det folkliga arvet. Museet har förhoppningen att utställningen ska kunna vandra vidare till fler museer eller konsthallar.

Prioriterade områden - projekt

Barn och unga

Högläsning och läsning är bra för barns språkutveckling och utvecklar deras fantasi och föreställningsförmåga, talspråk och ordförråd. Under många år har museet visat illustrationer ur barnböcker, gjorda av landets främsta bilderbokskonstnärer. Vi ser två syften med detta, dels att stimulera till läsning och igenkännande och dels att tidigt upptäcka bilden och konsten. Barn och unga är en viktig målgrupp för museet som vi möter i flera olika verksamheter, särskilt i pedagogiken.

För ungdomar har utställningen "Yttrandefrihetens gränser" haft stor betydelse med de samtal som förts runt samtidsfrågor som yttrandefrihet kontra koranbränningar.

En efterfrågad del har varit olika workshops där barnen själva skapar, både konst och hantverk, vilket vi utvecklat vidare under året.

Under slutet av 2023 påbörjades processen för att bygga en förhistorisk utställning, främst riktad till barn. Utställningen kommer att göra nedslag på olika historiska platser i länet. Museets övriga permanenta utställningar kommer också att vara resurser i det arbetet. Tv-serien "Historien om Sverige" har inspirerat till initiativet.

Under året har Hälsinglands museum och Länsmuseum arbetat tillsammans med att ta fram en lärarfortbildning om världsarvet Hälsingegårdar tillsammans med pedagoger från skolvärlden vilken ska användas i hela länet.

Nationella minoriteter

Arbetet med nationella minoriteter har tagit ett nytt steg genom att samtidigt studera det judiska, romska och samiska gruppernas roll och ställning i det historiska lokalsamhället och med särskilt fokus på Hälsinglands landsbygd.

Museets arbete kring nationella minoriteter omfattar pedagogik, utställningar, arkivstudier och publikationer. Museet har samarbetat med Hudiksvall kommuns satsning på romsk inkludering kring olika aktiviteter om romsk historia och romskt kulturarv. Romska ungdomsorganisationer har ofta besökt museet för föreläsningar och visningar, föreläsningar har hållits i regionen men också på Hallands kulturhistoriska museum och på Eskilstuna stadsmuseum.

Uppgiften med nationella minoriteter innebär en betydande ansamling av ny kunskap. I samarbetet tydliggörs gemensamma historiska händelser och sammanflätningen mellan majoritet-minoritet. Under året har omfattande

arkivstudier gjorts om resande i Gävleborg på Landsarkivet i Härnösand och Riksarkivet i Stockholm. Ett antal personöden kompletteras och tillför nya perspektiv till Gävleborgs historia. Exempelvis "tattaren" Per Jönsson Hellbom, rotatesoldat vid Helsingeregementet vid stormaktstidens slut, senare deporterad som "zigenare" till Pommern. Eller "tattaren" Detlof Rosenberg, deporterats som barn, men död i Ilsbo som Gävleborgs länshästbotare 1806.

I februari besöktes Hälsinglands museum av det nygrundade Förintelsemuseet, för att hitta berättelser med koppling mellan Sverige och Förintelsen, främst dokumentation av personliga berättelser men även dokument, föremålssamlingar och arkiv.

Hilfeförlaget och resursbiblioteket för jiddisch och judisk kultur arrangerade ett boksläpp på museet av boken "Shabbes i Sörby", och Cia Olsson gjorde en inläsning av boken som kommer att läggas in på museets hemsida. I samband med boksläppet hölls en föreläsning om judisk historia i Hälsingland och Sverige.

Samarbetet med resandeorganisationen Frantzwagner Sällskapet har fortsatt, bl.a. i projektet "Resandebilder". På museets hemsida publicerades en kommenterad bildserie med samma namn. Hemsidan publicerade även kommentarer till TV-serien "Historien om Sverige" om den nationella minoriteten romers svenska historia.

Museet arrangerade också ett program med konstnären Tomas Colbengtson på temat samisk aktivism utifrån sameslöjden. Konstnären har också fått ett uppdrag av museet att i sin glaskonst även arbeta med resandebilder.

Anders Wesslén, chef vid arkiv Gävleborg, Sebastian Casinge och Lars Berglund från Hälsinglands museum höll föreläsningar "När rasbiologin kom till Gävleborg" på länsmuseum och senare på Hälsinglands museum under minoritetsveckan. Under samma vecka föreläste museet om den nationella minoriteten romer för skolklasser.

Textil

Textilverksamheten, som omfattar historia, hantverk och ny kunskap, utgör ett av museets profilområden och de textilintresserade är en av våra viktigaste målgrupper. Projektet TextilHälsingland har arbetat med det textila kulturarvet hos hembygdsföreningar och undersökt hur det kan bevaras och samtidigt användas som inspiration för samtida formgivning och produktion vilket visades i den avslutande utställningen "Sprunget ur ursprunget" på museet.

I samarbete med Övre Hälsinglands Hemslöjdsförening och Vuxenskolan har både föreläsningar och workshops genomförts, workshops som handlat om broderi, tygtryck och flerfärgsstickning. För barn har workshops ordnats vid lovperioder.

Under året har nio digitala föredrag hållits under rubriken "Dräkttorsdag", med i genomsnitt 200 - 1000 besökare/tillfälle. Ämnesbredden har varit stor, och behandlat ämnen som "Kalmink – lyxtyg i bondens klädstuga", "Att syna pälsen i sömmarna" och diskuterat aktuella frågor kring museernas dräktsamlingar. Dräkttorsdag är ett samarbete mellan Dalarnas museum, Västernorrlands museum, Hälsinglands museum, Sörmlands museum och Historical Textiles.

Ett samarbete har inletts mellan CSKV (Centrum för svensk knyppling i Vadstena), Region Gävleborg, Gästrike-Hälsinge Hembygdsförbund och Hälsinglands museum. Lokala knypplingstraditioner har inventerats och dokumenterats.

Projekt Sittow

Det internationella fyraåriga projektet om den estniska medeltidskonstnären Michel Sittow har fortsatt. Sittow målade det stora altarskåpet i Bollnäs kyrka och förutom det, endast ett bevarat altarskåp i Spanien och ett i Tallinn.

Projektet har haft en omfattande verksamhet med seminarier, föreläsningar, utställningar vilka involverat museer, akademiska institutioner, Svenska kyrkan och arbetat med mellanstatliga kontakter, främst Sverige och Estland. Utställningen om Sittow invigdes i Tallinn med representation av Sveriges kung och Estlands president. En katalog publicerades där Hälsinglands museum medverkade med bidrag.

I november hölls en tvådagarskonferens om Sittow och Tallinn som medeltida konstcentrum. Forskare från sju länder (Estland, Finland, Sverige, Polen, Tyskland, Belgien och Spanien) deltog. Docent Carina Jacobsson, Uppsala universitet och Lars Nylander deltog från Sverige.

Samarbete Svenska kyrkan

Under många år har museet arbetat tillsammans med Svenska kyrkan. Under hösten genomfördes ett seminarium i Uppsala som behandlade hur kyrkligt kulturarv, konst, traditioner och handlingar återskapas, nyskapas och tolkas i samtiden och hur de förs vidare. Museologi, konst, besöksnäring och

tolkningar i den antikvariska rollen var bland de ämnen som avhandlades och behovet av en helhetssyn istället för fragmentisering betonades. Museet var huvudarrangör, deltog gjorde församlingar, Uppsala stift, Svenska kyrkan centralt, forskare och intresserad allmänhet. Föreläsningarna kommer att ges ut i bokform av Svenska kyrkan centralt.

Utställningar

Korgen, från 2020 – april 2023.

En rik men koncentrerad utställning med korgar från museets samlingar, men även inlån. Ett flertal tekniker, där även samarbetet mellan majoritetssamhället och samiska hantverkare lyftes.

John Sten och Paris, 24 sep 2022 — 11 feb 2023

En utställning till hundraårsminnet av konstnären John Sten. Verk av John Sten och hans samtida ur museets samlingar, med inlån från Moderna Museet, verk av Pablo Picasso, Henri Le Fauconnier och Arvid Fougstedt.

Anna Sjödahl – All denna jävla lycka, 15 okt 2022 – 25 feb 2023

Anna Sjödahl (1934 – 2001) kombinerar vardagsliv och uppror i sin konst med humor och allvar. Ikoniska målningar ur den moderna svenska konsthistorien, men också mer okända landskap.

Resandeliv, 18 nov 2022 – 13 maj 2023.

Om några resandefamiljer och deras liv i byarna i Ljusdal från 1800-talets slut.

Alma Winkler – Take my life, 19 nov 2022 – 25 feb 2023

Textil installation med Alma Winklers figurer, på temat moderskap, närhet och frigörelse.

John Sten, 7 dec 2022 – forts.

En mindre utställning med Stens studier från Bali, utställda på Gävle slott.

Storyline, 25 mars – 9 sep 2023.

En retrospektiv utställning över mer än tjugo år av den svensk-holländske fotografen Pieter ten Hoopens dokumentära och konstnärliga arbeten, däribland en ny serie från Delsbotrakten.

Yttrandefrihetens gränser, 29 mars – 28 okt 2023.

En utställning från Forum för levande historia. En interaktiv utställning där besökare och elever får möta historien via modern teknik, filmer, bilder, ljud och texter.

Med skärande egg, 27 maj 2023 – pågående.

En utställning om kniven som redskap genom historien. Med många exempel ur museets samlingar, men också med minoritetsarbeten och inlån från samtida knivmakare i länet.

Sprunget ur ursprunget, 3 jun 2023 – 24 feb 2024

Fyra textilformgivare visar verk, processer och arbetsmetoder med inspiration från Hälsinglands textila historia. Utställningen är avslutet på Leaderprojektet TextilHälsingland.

En krinolin från Rengsjö, 26 jun 2023 – våren 2024

Utställning om den krinolin som pigan Ingrid Lindberg från Höjen i Rengsjö kostade på och lät sy upp på 1870-talet. En upptäckt som gjordes under projektet TextilHälsingland.

Berätta! Berätta! Bilder ur Lena Sjöbergs böcker för barn och unga. 23 sep 2023 — 30 mar 2024

Lena Sjöbergs bilder i utställningen är hämtade ur hennes nästan 20-åriga verksamhet och rika produktion som författare och illustratör.

Michel Sittow och den heliga släkten, 9 dec 2023 – 18 maj 2024

En historisk utställning som följd av det internationella samarbetet runt medeltidskonstnären Michel Sittow, om hur den sakrala konsten under 1400-talet lät Jesus familj växa ut till ett helt släkträd. En mer omfattande utställning visades först i Tallinn och därefter, i mindre version, i Hudiksvall.

Det brinner, 8 maj 2023 - 10 september 2023

Utställning om de stora skogsbränderna i Hälsingland 2018. Visades i Fågelsjö gammelgård.

Museets **fasta utställningar** täcker perioden från medeltid till industrialisering och nutid. Historieberättelserna diskuterar säregenheten och den regionala, nationella och internationella kontexten i det sydnorrländska landskapet Hälsingland.

Mästaren från Fläcka, (13 feb 2010 tills vidare) är berättelsen om skiftet mellan Hälsinglands medeltid och reformationen genom landskapets rika arv av medeltida kyrkoskulptur. Det är en utställning som speglar medeltiden, dess katolska tro och den lokala/regionala bildvärlden med särskild tonvikt på mästaren Haaken Gulleasons arbeten.

De brutna mönstren, (27 okt 2013 tills vidare) visar den historiska dynamiken i textilnäringsen och dess olika uttryck. Utställningen som fyller tre salar följer textilproduktionen i landskapet och ger en samhällsberättelse med bredd och djup, från hemproduktion och merkantilism till kropp, genus och identitet.

Rosa Taikon – konsten och kampen, (18 sep 2021 tills vidare). I nästan fem decennier verkade Rosa Taikon i Flor utanför Ytterhogdal i Hälsingland. Tillsammans med systemen Katarina var hon också en av sin generations mest uppmärksammade förkämpar för romernas sak. Utställningen presenteras på tre språk: romani chib, svenska och engelska.

Den mindre vandringsutställningen med Rosa Taikon har visats på Galleri Utkiken i Ekerö kommun, den kommer att visas på olika platser i landet även under nästa år.

Herrstugan, (30 okt 1937 tills vidare) är museets äldsta utställning, en slags installation av en interiör originaldekoration från en herrstuga i Forsa, utförd av målaren Erik Ersson 1758 och på plats i museet sedan 1937.

Museets magasin med historiska båtar hölls öppet under sommaren.

Pedagogik

Museets pedagogiska verksamhet har stor bredd över ämnen och målgrupper, från babycafé till arrangemang för äldre. Pedagogiken utforskar och förmedlar kunskap och är knuten till museets pågående utställningar, historiska frågor och samtidsdiskussioner. Museet har ett regionalt uppdrag i arbetet med nationella minoriteter vilket sätter tydliga spår i pedagogiken.

Både fasta och tillfälliga utställningar har haft pedagogiska inslag. I utställningen "Konsten och kampen" har vi mött romska ungdomar. Men vi har också, tillsammans med Hudiksvalls kommun, hittat ett återkommande samarbete där alla niondeklassare i Hudiksvalls kommun fått möjlighet att tillsammans med Rosa Taikons systerdotter Angelica Ström besöka utställningen. Alla femteklassare fick se föreställningen Katizi=MOD utöver att besöka Rosa Taikon-utställningen. Under minoritetsveckan gästspelade Katizi=MOD på Bollnäs Kulturhus och visades också på skolor i Bollnäs kommun och för allmänheten. Utställning har också visats för grupper från bl.a. Synskadades riksförbund.

Pedagogiken för unga i "Yttrandefrihetens gränser" nådde ut brett och pedagogiska extraresurser finansierades av Sparbanksstiftelsen.

Utställningar och pedagogik som gick över årsskiftet 22/23 var "John Sten och Paris" men också "All denna jävla lycka" samt Alma Winkler "Take my life" och besöktes främst av elever från låg- och mellanstadiet men också gymnasiet. I pedagogiken ingick också samarbete med sociala teamet i Hudiksvall, BUP och SFI.

Pedagogiken till utställningen "Den heliga släkten" har (och kommer att) riktat sig till lågstadiet och upp till och med gymnasiet. För de yngsta har pedagogiken ställt frågor som *Hur ser ditt altarskåp ut, och vilka får plats där?* För åk 9 och gymnasiet har förts samtal om identitet, tillit och sammanhang.

Museet har även detta år samarbetat med Regionens guideutbildning i regi av Forsa Folkhögskola.

Fredy Samuels besökte museet under Prideveckan och höll en musikföreläsning (och tillhörande workshops) om Bäckadräkten, en unisexfolkdräkt.

Stadsvandringar och externa föreläsningar har genomförts av museets personal, både för skolbarn och en äldre publik på olika platser. Museet medverkade också vid kommunens nationaldagsarrangemang, Sverige 500 år.

Samarbetet med HHL – Hudiksvall Hela Livet har fortsatt, under året med 32 tillfällen omfattande föreläsningar, jazzcafé, visningar.

I projektet "Minoriteter och Hälsingegårdar" genomfördes en tvåveckors turné tillsammans med Erland Kaldaras där vi på tre hälsingegårdar (Fågelsjö, Ystegårn och ErskMats) berättade om gården och romernas del i vår lokalhistoria. Elever i åk 5 eller 8 från Ljusdal, Nordanstig och Hudiksvalls kommun deltog.

För första gången arrangerade Bruksminnen, Hudiksvalls kommun och Hälsinglands museum Strömbackadagarna i augusti med folkmusik, historiska besök, vandringar och författarsamtal med akademiledamoten Anna Karin Palm. Syftet var att fördjupa allmänhetens intresse för våra bruksmiljöer.

Kultur-miljövård

På uppdrag av Alfta-Ovanåkers församling har alla kyrkor (Alfta, Ovanåker, Voxna, Svabensverk), kapell (Matt Smyra, Pilgrimen, S:t Olof, Öjung) samt andra lokaler ägda av Svenska kyrkan i Voxnadalen inventerats. Arbetet sträckte sig över 2022–2023. Museet har haft en konsultroll. Vårt uppdrag i Alfta-Ovanåkers församling har varit att dokumentera inventarierna och säkra uppgifter och bistå församlingen med stöd i det nya inventarieprogrammet. Varje enskilt föremål eller grupper om föremål har beskrivits och katalogiserats i kyrkans program för registrering av inventarier, Sacer. Inventarierna täcker tiden från 1200-talet till nutid.

Museet har under året deltagit aktivt i den arbetsgrupp som arbetat fram val av konstnär och process för det offentliga konstverk som ska uppföras i den nya stadsdelen på Kattvikskajen. Skissprocessen är i sitt slutskede och står inför färdigställande.

Museet deltar också i Hudiksvalls kommuns namnkommitté som namngivare, torg och platser i kommunen. Namngivningen på Kattvikskajens bostadsområde har fäst särskild vikt vid historiska personer och företeelser.

Hälsinglands museum har tillsammans med Institutionen för kulturvård vid Göteborgs universitet ett samverkansdoktorandprojekt, där antikvarie Lars Nylander sedan 2018 är doktorand. Avhandlingen "Människor och målningar – dekorationsmålade rum i Hälsingegårdar 1750-1800" kommer att slutföras vårterminen 2024. Slutseminarium hölls under april 2023. Projektet finansieras av Berit Wallenbergs stiftelse.

Museet har gett stöd och resurser till en ny historisk utställning i Los hembygdsgård.

Arkiv och samlingar

Flera stora föremåls- och arkivdonationer har inkommit till museisamlingen under året. Förfrågningar kring användning av föremåls- och fotosamlingen inkommer ständigt och används i olika publikationer och vetenskapliga artiklar.

Museet offentliggör sina samlingar på digitalmuseum.se och länkade öppna data på kulturnav.org. Arbetet med att ordna, förteckna och digitalisera museets föremålssamling och arkivmaterial har fortsatt under året, i samarbete med Arkion i Bollnäs.

Samlingarna användes även i pedagogik och utställningar. Vid förfrågningar tar också allmänheten del av arkivmaterial och föremål ur samlingen.

Hälsinglands museum bidrog med kunskapsunderlag och tre textila föremål som exempel på överflödsförordningarna under 1700-talet till SVTs storsatsning "Historien om Sverige". I avsnittet om frihetstiden finns de föremål som hämtades från samlingen.

I Statens historiska museers forskningsprojekt "Förintelsesamlingar – forskningsperspektiv och digitaliseringsbehov" har museet deltagit tillsammans med bl. a. Sörmlands museum, Malmö museer, Blekinge museum, RKC Malmö, Helsingborgs museum, Judiska museet, Kulturen i Lund.

I samarbete med Kungliga Gustav Adolfs Akademin fortsatte arbetet med att digitalisera och tillgängliggöra folkliga dagböcker. Ett antal dagböcker har skannats, både inlånade privata och museets egna, exempelvis klockaren Wattrings dagbok. Två dagböcker har publicerats digitalt under året, en inläsning har också gjorts av den inskannade dagboken av Kristina Olsson

från Roteberg som handlade om spanska sjukan 1918. Inläsningen finns på museets hemsida.

Under 2021 inleddes ett samarbete med Digital bild i Söderhamn (DiBiS), ideell förening. DiBiS har sedan 2003 arbetat med att digitisera och tillgängliggöra fotografier från en rad olika källor. Bildarkivet omfattar idag drygt 260 000 svartvita bilder från 1850 och framåt. Konverteringsarbetet till KulturIT kommer att slutföras under 2024.

Museets parallella arbete med arkiv och samlingar till Rosa Taikon-utställningen gav oss priset som årets arkiv 2022. Uppmärksamheten resulterade bl. a. i att museet bjöds in till FALK-konferensen (Föreningen arkivverksamma i landsting och kommuner) i Sundsvall för att föreläsa om vår arbetsmodell.

Under året har också konservering utförts på utvalda föremål:

- Ida Mattons skulptur La confidence, inför utställningen The First Homosexuals, Chicago
- Väggmålningar skänkta från Undersviks stiftsgård
- Väggmålningar skänkta och köpta från Pell-Pers, Långhed
- Konstverk, mytologisk scen, Jonas Åkerströms krets
- Knyppeldyna med rulle av näver och grönt bomullstyg tillverkad av Marta Nordlinger, Delsbo
- Altarmålning från Delsbo. Konservering inleddes hösten 2023 och pågår.

Statistik

Museet besöktes 2023 av ca 33 000 personer. En något lägre siffra än förra året, samtidigt har utställningssamarbetet med Niguliste i Estland resulterat i en besöksiffra på ca 50 000. Våra vandringsutställningar beräknas till ca 20 700 besökare.

Antal personer som nåtts av pedagogiska insatser, både på museet och i länet: barn/unga ca 3 000, vuxna och äldre ca 4 800. Siffrorna visar en stark ökning av det pedagogiska arbetet jämfört med 2022.

Museets webbplats: 39 507 unika besökare, (2022: 35 019). Totalt besökare: 60 337, (2022: 51 806).

Digitalt museum: 100 769 visningar, (2022: 86 249).

Donationer Inköp

Donationer

Samling silverföremål, 41 st, brännvinsskålar, bågare, skedar, lövspännen m.m., skänkt av privatperson

Väggmålningar från stiftsgården i Undersvik, 4 st, skänkt av Uppsala stift

Konstverk, mytologisk scen, Jonas Åkerströms krets, skänkt av privatperson

Silversked från Rosa Taikons ateljé, skänkt av Kerstin Karlsson

Foto- och artikelsamling, Sundsvalls tidning, skänkt av Bonnier News Local AB

Arkivmaterial från Bror Jonsson, fotografier, klipparkiv, arbetsmaterial (exvis. Lars Landgren och Bror Hillgren) och spridda handlingar relaterade till Delsbo (exvis. diverse aktiebrev, biblioteksloggare). Skänkt av privatperson.

Diplom och mästarbrev Edvin och Gustaf Ceder, bagare, Hudiksvall, skänkt av privatperson.

Övningshäfte/skolhäfte i reguladetri, beräkningar, marginalsquisser, m.m., Hudiksvall 1781 Jonas Moberth mfl, överförd från Arboga museum.

Ritningar och dokument relaterade till arkitekten Frey Berglund, överfört från Arkiv Gävleborg.

Fotoalbum om tillkomsten av Gösta Bohms mosaik i Hudiksvalls badhus "Havet-Solen", skänkt av privatperson.

Inköp

Linneservetter från Flors linnemanufaktur

Silverföremål, 6 st bågare samt 1 st sockerskrin

Ulrik Samuelsson, oljemålning "Blick stilla"

FfGKs grafiska portfölj

Akvarell och blyertsteckning av Gustaf Vilhelm Palm, "Zeginare sedd i Solnaskogen" 1875.

Tuschteckning från 1800-talets första hälft "Sigenare", signerad "HM".

Publikationer

Bildens meningar. Nittioen korta essäer, av Jan-Olov Nyström. En bok utifrån den långa serien bildkommentarer med samma namn som publicerats på museets hemsida.

Inlån – utlån

Konst ur museets samlingar är utlånad till Hudiksvalls kommun.

Inlån av följande föremål:

Altarskåp, Bollnäs kyrka

Altarskåp, Historiska museet

Broderat kors från mässhake, Historiska museet

Kniv, Hälsinge regemente, privat

Krinolin, Rengsjö hembygdsförening

2 st lanternor samt mässingsklocka från Fortuna

Lotsporträtt och anteckningar, Agö kapell

Dagbok, Arklo, privat

Dagbok förd av Olof Nilsson, Edsbyns museum

Dagbok, Roteberg, Edsbyns museum

Slutord

Kulturens självklara roll i samhället diskuteras nu politiskt utifrån delvis nya agendor. Hur politiken kommer att prioritera kulturarvet, men framförallt kulturen i ett bredare samhällskoncept som t.ex. involerar miljö- och sociala perspektiv är frågor vi ställt oss under året. På många håll har det ställts krav på institutionerna om höjd egenfinansiering. Hälsinglands museum hade 2023 nästa 30% egenfinansiering. Egenfinansieringen bidrar till utveckling och förstärkning av kärnverksamheten och i basfinansiering från region och kommun ligger många nödvändiga och tunga drifts- och personalkostnader och delar av basverksamheten. Kultur- och kompetensnämnden beslutade 2023 om nolluppskrivningar för kulturinstitutionerna år 2024. Visserligen klarar de flesta institutionerna ett år med uteblivna uppräknings, men flera år med en hög inflation/kostnadsökningar och nolluppskrivningar innebär en faktisk nedskärning. För museet betyder det att en redan slimmad organisation måste pröva sitt uppdrag.

Hälsinglands museum upplever en trygghet i det nära samarbetet med Hudiksvalls kommun där vi delar geografisk närhet och gemensamt arbetar med olika samhälls- och kulturfrågor. Vår verksamhet har en större synlighet gentemot länets norra delar, även om vi verkar i hela länet. Allt sedan Hälsingetidningarna inte längre har någon kulturredaktör som rapporterar och bevakar kulturlivet har museet upplevt svårigheter att nå ut medialt. En

situation som vi delar med andra kulturaktörer och ideella organisationer. Detta har väckt frågan hur vi själva kan stärka vår synlighet i bl.a. sociala medier.

Det största publika genomslaget gjordes i vårt internationella samarbete med projektet "Michel Sittow in the north". Utställningen invigdes av Estlands president och Sveriges kung och fick stor publik och stort medial genomslag i Estland. Ett av museets tydligaste profilområden är textil. Den breda, folkliga textilverksamheten utgör en mycket stark tradition i vår region, i utställningen "Sprunget ur ursprunget" tolkades tradition och förnyelse. Utställningen fick också nationellt genomslag i media.

Samtidigt som museet arbetar med traditionella områden är vi lyhörda mot aktuella samtidsfrågor. Under året kan det exemplifieras med pedagogiken och diskussionerna runt utställningen "Yttrandefrihetens gränser" där exempelvis koranbränningarna och deras konsekvenser tagits upp.

Museets mångåriga arbete med minoriteter och då främst romer har under 2023 inriktats på gruppen resande som ingår i den romska minoriten. Arbetet inkluderar nu också grupperna samer och judar. En del av verksamheten har karaktär av grundforskning, är ofta knuten till personhistoria men har också med kopplingar till samhällsförändringar och sociala rörelser.

Under slutet av året började museet undersöka möjligheter att uppföra ett nytt visningsmagasin i anslutning till museibygnaden. Syftet är att lyfta de samlingsgrupper som hör samman med världsarvet Hälsingegårdar. Museet skulle då fungera som en viktig nod för världsarvet och stärka den kulturturism och forskning som är betydelsefull för regionens utveckling. Ett nytt visningsmagasin skulle också lösa tillgänglighetsproblemen för samlingsgrupper med anknytning till världsarvet.

Museet tackar Hudiksvalls kommun, Region Gävleborg samt Bollnäs kommun för samarbetet med Arkion. Ett tack också till Berit Wallenbergs stiftelse för de bidrag som utgått för doktorandarbetet vid Göteborgs universitet.

Styrelse

Styrelsen har under året haft följande sammansättning

Utsedda av Hudiksvalls kommun, ordinarie ledamöter:

Ann-Margret Knapp (S), Ordförande

Kerstin Karlsson (M)

Klara Nygren ersattes av Alf Norberg (V)

Ingrid Bryntse (C)

Ersättare:

Björn Forsling (S)

Chatarina Weider (M)

Marie Ohlsson (C)

Lars Österberg (KD)

Utsedda av Region Gävleborg, ordinarie ledamöter:

Johan Persson Bång (M), vice ordförande

Xenia Hildén (S)

Sven Åke von Veh (SVG)

Ersättare:

Per Helgesson (S)

Stefan Embretzén (SD)

Thomas Djurhed (KD)

Revisorer, utsedda av Hudiksvalls kommun:

Thomas Groth (M)

Helena Ek Fält (S) ersättare

Revisorer, utsedda av Region Gävleborg:

Rosalie Carlén (KD)

Fredrik Åberg Jönsson (V) ersättare

Personalrepresentant: Joel Bergroth (DIK/Saco och Vision)

Personal

Tillsvidareanställda

Lina Andreasson, administratör

Joel Bergroth, antikvarie/digital samordnare

Lisa Jonsäll, arkivarie

Ingemar Karlsson, museitekniker/fastighetsskötare

Susanne Klingefors, administratör t o m juli

Lars Nylander, antikvarie

Cecilia Olsson, museipedagog

Carl-Anders Skoglund, curator/grafisk formgivare

Gunilla Stenberg, museichef

Elin Thomasson, ansvarig för minoritetsfrågor t o m 9 februari

Thilda Aura, servicepersonal

Cristina da Silva Jonsson, husfru/lokalvårdare

Tillfälligt anställda/projektanställda

Sara Backström, projektmedarbetare

Maria Björkroth, sakkunnig

Ulf Borin, fotograf

Katarina Brieditis, konstnärlig processledare

Kajus Brolin, museivärd

Sebastian Casinge, utredare

Kajsa Dahlstedt, projektmedarbetare

Linnea Eriksdotter, projektmedarbetare

Mari-Louise Franzén, antikvarie

Magnus Green, antikvarie

Anders Holmstedt, byggnadsantikvarie

Karin Jarnkvist, sakkunnig

Susanne Klingefors, textilantikvarie fr o m 1/8

Klara Nygren, minoritetssamordnare

Håkan Lindberg, konservator

Henrik Lindblad, sakkunnig

Caroline Lindegårdh, arkivarie

Emma Nordebo Snygg, sakkunnig

Jan-Olov Nyström, utredare

Eli Olsson, sakkunnig

Elvi Sandberg, registrator

Elisabeth Sjöberg, bildarkivassistent

samt extrapersonal café

